



# Co ministr vzkazuje učitelům?

**Vzdělávací cíl:** Žáci poslouchají rozhlasový projev ministra a zkoumají další textové a obrazové prameny, aby se zorientovali v dobovém kontextu. Následně analyzují záměr a vyznění projevu z obsahového a rétorického hlediska. Na základě svých zjištění formulují odpověď na otázku, jak mohl být projev ministra vnímán dobovými posluchači, zvláště učiteli a žáky.

**Klíčová slova:** 1968, normalizace, škola, ideologie, dobové perspektivy, historická změna, analýza audia

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

## 1 POSLOUCHÁNÍ ZÁZNAMU (6 min.)

Poslouchání záznamu projevu ministra školství Hrbka a prohlížení galerie s fotografiemi a faksimile novinového článku.

*S pomocí galerie žáci vnímají politické souvislosti projevu. Fotografie připomínají okupaci Československa v srpnu 1968 a první výročí této události, kdy občanské nepokoje potlačila československá bezpečnost bez pomoci sovětské armády. Projev ministra k zahájení školního roku ilustruje nástup normalizace ve školství.*

## 2 ANALÝZA ZÁZNAMU - ŠIRŠÍ SOUVISLOSTI (10 min.)

Odpovídání na otázky na základě poslechu záznamu ministrova projevu:

🔍 Kdo mluví? 🔍 Ke komu mluví? 🔍 O kom mluví?

*Textová pole stačí vyplnit stručně, jde o základní orientaci v komunikační situaci, v níž ministr promlouvá. Žáci si uvědomují, že se jedná o významného představitele strany a vlády, který mocí shora prosazuje „očistu“ školství od zastánců reformy z roku 1968. Ministr oslovuje především učitele, ale jeho projev se dotýká i žáků a rodičovské veřejnosti. Mluví o učitelích, kterým nabízí možnost, aby odsoudili reformy, a získali tak jistotu, že nebudou čistkami postiženi.*

## 3 ANALÝZA ZÁZNAMU - EMOTIVNÍ PASÁŽE (5 min.)

Vyznačování emotivních pasáží do přepisu projevu pomocí barev. Lze poslouchat záznam projevu z předchozího slidu. Analýza se zaměřuje na postižení rozdílů mezi mluveným a psaným projevem.


*Žáci si všimají pasáží, v nichž mluvčí tónem hlasu a důrazem ovlivňuje vyznění projevu. Pasáže jako „s nepřítelem nejednáme, nýbrž bojujeme ze všech sil“ mohou žáci například označit jako hrozbu učitelům, kteří by se nepřizpůsobili novým pořádkům. Projev vzbuzuje strach z budoucnosti („každý učitel ponese plnou odpovědnost“), zároveň však vzbuzuje naději, že po přijetí podmínek nebudou učitelé za své někdejší názory a postoje dále pronásledováni („přechodně se stali obětí dezinformací“, „nelze přece trestat svedenou oběť“). Analýza podněcuje žáky k tomu, aby o projevu přemýšleli perspektivou dobových aktérů.*

#### 4 HLEDÁNÍ KLÍČOVÝCH VÝRAZŮ (10 min.)

Zvětšování či zmenšování konkrétních výrazů z textu dle jejich důležitosti pro vyznění projevu.

*Zvětšování a zmenšování konkrétních výrazů funguje jako interaktivní nástroj, který podporuje analýzu textu. Žáci si při klikání na výrazy ujasňují, která slovní spojení jsou pro vyznění projevu klíčová, což jim usnadňuje návaznou interpretaci. Učitel připomíná rámcovou otázku: „Co ministr vzkazuje učitelům?“ V případě nejistoty může žákům doporučit, aby zvětšovali výraz, který se opakuje. Mohou se též vracet k pasážím, které označili jako emotivní.*

#### 5 INTERPRETACE PROJEVU (5 min.)

Odpovídání na rámcovou badatelskou otázku:  Co ministr vzkazuje učitelům?  
Pokuste se osvětlit, jak mohli učitelé v roce 1969 porozumět projevu ministra školství.

*Režim věnoval očistě školství velkou pozornost. Po zkušenostech z roku 1968 kladl silný důraz na ideologický rozměr výchovy a vzdělávání, a tak byli učitelé pod přísným dohledem. Ministr vymezuje tři typy učitelů a nabízí většině, aby se začlenila do druhé skupiny. Pokud by učitelé nepřijali, že se v roce 1968 stali obětí dezinformací, hrozí jim ministr, že ponesou plnou zodpovědnost. Takový postoj mohl vést až k propuštění ze zaměstnání. Obecně projev nastavuje ideál konformního učitele, který respektuje shora stanovená pravidla, aniž by se s nimi vnitřně ztotožnil. Žáci se mohou zamýšlet nad tím, jak mohlo přijetí podmínek nastavených ministrem ovlivnit podobu normalizačního školství.*